

Natuurtoets

Hoogeindse beek

Toetsing Wet natuurbescherming en NNN t.b.v.
een uitvoeringsproject

projectnummer 0455688.100
definitief revisie 03
13 mei 2020

Natuurtoets

Hoogeindse beek

Toetsing Wet natuurbescherming en NNN t.b.v. een uitvoeringsproject

projectnummer 0455688.100

definitief revisie 03
13 mei 2020

Auteurs

L. de Jong, MSc.

Opdrachtgever

Waterschap De Dommel
Bosscheweg 56
5283 WB BOXTEL

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

De informatie in voorliggende rapportage is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BII12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

datum vrijgave
14-05-2020

beschrijving revisie 03
definitief

goedkeuring
R. Vriends

vrijgave
W.A. Matla

Inhoudsopgave

Blz.

Conclusies en advies	3
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Projectvoornemen	7
1.3 Doel en onderzoeksvragen	8
1.4 Leeswijzer	8
2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming	9
2.1 Algemeen	9
2.2 Soortbescherming	9
2.3 Gebiedsbescherming	10
2.3.1 Natura 2000	10
2.3.2 Natuurnetwerk Brabant	10
2.3.3 Bescherming van houtopstanden	11
3 Methodiek	12
3.1 Algemeen	12
3.2 Bureauonderzoek	12
3.3 Terreinbezoek	13
3.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject	13
4 Resultaten	14
4.1 Gebiedsbeschrijving	14
4.2 Beschermd soorten	16
4.2.1 Resultaten bureauonderzoek	16
4.2.2 Resultaten terreinbezoek - ecologische bevindingen	16
4.2.3 Samenvatting beschermd soorten	20
4.3 Beschermd gebieden	22
4.3.1 Natura 2000-gebieden	22
4.3.2 Natuurnetwerk Nederland	23
4.3.3 Bescherming van houtopstanden	24
5 Toetsing	25
5.1 Effectbepaling project	25
5.2 Toetsing effect op beschermd soorten	25
5.2.1 Vogels	25
5.2.2 Zoogdieren	26
5.2.3 Reptielen en amfibieën, marterachtigen, libellen	27
5.3 Ontheffing aanvragen	27
5.4 Effecten op beschermd gebieden	28
5.4.1 Effecten op Natura 2000-gebieden	28
5.4.2 Effecten op het Natuurnetwerk Brabant (NNB)	28
5.4.3 Bescherming van houtopstanden	29

Bijlagen

Bijlage 1: Wettelijk kader

Bijlage 2: Projectvoornemen Hoogeindse beek

Globale ligging van het projectgebied (rood omlijnd) Bron: Street Smart, PDOK, 2019.

Conclusies en advies

Waterschap De Dommel is voornemens om het oude karakter van de beek terug te brengen en de oorspronkelijke loop van de Hoogeindse beek in de gemeente Hilvarenbeek te herstellen. De oorspronkelijke loop is nog in grote delen aanwezig in het landschap. Ook worden enkele watergangen in de directe omgeving verondiept of gedempt. Op de nabijgelegen landbouwpercelen wordt natuur ontwikkeld. Ten slotte worden mogelijk enkele poelen aangelegd. Het doel van het project is om de plaatselijke natuurwaarden te versterken.

Het project kan worden uitgevoerd indien de werkzaamheden niet in strijd zijn met de Wet natuurbescherming en het beleid van het Natuurnetwerk Nederland. Daarom is inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en beschermde gebieden binnen de invloedssfeer van het projectgebied en de effecten hierop. Dit wordt gedaan op basis van een Natuurtoets. In dit hoofdstuk is het advies gegeven dat voortkomt uit de conclusies van de uitgevoerde Natuurtoets. Tevens is aangegeven of volgens de Nederlandse wetgeving vervolgstappen aan de orde zijn.

Conclusies: Beschermde gebieden

In het projectgebied is NNN-gebied aanwezig. Door het project worden natuurdoeltypen gerealiseerd en in beperkte mate omgevormd. Bij de uitvoer is sprake van effecten zoals tijdelijke verstoring en tijdelijk ruimtebeslag. Effecten van bodemverdichting dienen tot een minimum te worden beperkt. Van wezenlijke aantasting is dan geen sprake. In de eindsituatie ontstaat een kwalitatief hogere natuurwaarde. Voor de analyse op Natura 2000-gebieden is separaat een voortoets (*ecologica*, januari 2019) opgesteld. De uitvoeringsmaatregelen die zijn opgenomen in een vastgesteld beheerplan geldt een vrijstelling van de vergunningsplicht zoals aangegeven in artikel 2.9 van de Wet natuurbescherming. Zie ook tabel 1.

Tabel 1. Overzicht conclusies en vervolgstappen gebiedsbescherming.

	Natura 2000	NNB
Aanwezig binnen de invloedssfeer?	Ja	Ja
Effecten?	Mogelijk (tijdelijke effecten)	Tijdelijke verstoring door uitvoering. Omvorming en realisatie van natuurdoeltypen
Vereiste vervolgstappen aan de orde?	Niet van toepassing. Voorgenomen uitvoering betreft een natura-2000 beheermaatregel	Herbegrenzing van de natuurdoeltypen
Is het plan uitvoerbaar in het kader van de gebiedsbescherming?	Ja, voor maatregelen die zijn vastgelegd in het beheerplan geldt een vrijstelling van de vergunningsplicht	Ja

Conclusies: beschermde houtopstanden

Voor de uitvoering van het project worden enkele bomen gekapt. De beheerder van landgoed de Utrecht is verantwoordelijk voor het kappen van de bomen en het verkrijgen van de eventuele benodigde beschikkingen. In de uitvoering wordt gebruik gemaakt van aangepast en kleinschalig materieel om het effect op de houtopstanden te beperken en zoveel mogelijk bomen te handhaven. Ter hoogte van de te dempen waterloop wordt ter compensatie nieuwe ontwikkeling van bos toegestaan. Hierbij worden geen belemmeringen voor het project verwacht.

Conclusies: Beschermde soorten

Uit de bureaustudie in combinatie met het terreinbezoek is gebleken dat (leefgebied van) de volgende in het kader van de Wet natuurbescherming beschermde soorten aanwezig zijn en/of mogelijk verwacht worden in het projectgebied:

- *Algemene broedvogels (geschikte nestplaatsen binnen projectgebied);*
- *Zoogdieren - Marterachtigen - Boommarter, bunzing, steenmarter (geschikt leefgebied binnen projectgebied);*
- *Amfibieën – Alpenwatersalamander, heikikker, poelkikker, vinpootsalamander (geschikt leefgebied binnen projectgebied);*
- *Reptielen – hazelworm, levendbarende hagedis (geschikt leefgebied binnen projectgebied);*
- *Libellen – bosbeekjuffer (geschikt leefgebied binnen projectgebied).*

In Tabel 2 is aangegeven welke gevolgen de aanwezigheid van (het leefgebied van) deze soorten heeft voor het voorliggende project. Aangegeven is of er sprake is van een overtreding van de Wet Natuurbescherming en onder welke voorwaarden het project uitvoerbaar is.

Tabel 2. Overzicht conclusies en vervolgstappen soortbescherming.

Soort (groep)	Essentieel leefgebied in projectgebied?	Nader onderzoek nodig?	Is er sprake van een overtreding?	Ontheffing noodzakelijk	Vervolgstappen
Vogels (Algemene broedvogels)	Mogelijk, tijdens het broedseizoen.	Nee	Nee, mits maatregelen worden genomen om verstoren van broedgevallen te voorkomen	Nee	Werken buiten het broedseizoen of maatregelen nemen om verstoring van broedgevallen te voorkomen
Marterachtigen (boomarter, bunzing, steenarter)	Mogelijk. Nader onderzoek hiernaar is simultaan aan de Natuurtoets opgestart	Ja	Verwezen wordt naar de rapportage Ecologisch Nader onderzoek Hoogeindse beek	Verwezen wordt naar de rapportage Ecologisch Nader onderzoek Hoogeindse beek	Het nader onderzoek beschrijft eventuele vervolgstappen
Amfibieën (alpenwater-salamander, heikikker, poelkikker, vinpoot-salamander)					
Reptielen (hazelworm, levendbarende hagedis)					
Libellen (bosbeekjuffer)					

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Waterschap De Dommel is voornemens om het oude karakter van de beek terug te brengen en de oorspronkelijke loop van de Hoogeindse beek in de gemeente Hilvarenbeek te herstellen. De oorspronkelijke loop is nog in grote delen aanwezig in het landschap. Ook worden enkele watergangen in de directe omgeving verondiept of gedempt. Op de nabijgelegen landbouwpercelen wordt natuur ontwikkeld. Ten slotte worden mogelijk enkele poelen aangelegd. Het doel van het project is om de plaatselijke natuurwaarden te versterken.

Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of de geplande ingrepen effect hebben op beschermde soorten of beschermde gebieden (Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland). Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties. Dit wordt gedaan op basis van een Natuurtoets. In deze rapportage zijn de resultaten van de Natuurtoets beschreven.

In Figuur 1.1 is de ligging van het projectgebied weergegeven.

Figuur 1.1. Ligging van het projectgebied (rood omkaderd). Bron: Street Smart, PDOK, 2019.

1.2 Projectvoornemen

De initiatiefnemer is voornemens om het oude karakter van de beek terug te brengen en de oorspronkelijke loop van de Hoogeindse beek te herstellen. De ligging van de oorspronkelijke beek volgt grotendeels de natuurlijke dieptevariaties in het landschap (blauwe lijn in Figuur 1.2). De huidige loop wordt gedempt of verondiept. De grond die vrijkomt bij de overige maatregelen wordt hiervoor hergebruikt. Daar waar de Hoogeindse beek aansluiting vindt met het ven de Broekeling, wordt een duiker vervangen door een overspanning. In het projectgebied worden enkele watergangen gedempt voor het herstel van de Natte Natuurparel. Op de nabijgelegen landbouwgronden ten zuiden van de Hoogeindse beek wordt natuur ontwikkeld in het kader van Natuurnetwerk Brabant. Ten slotte worden mogelijk enkele poelen aangelegd. Het project is erop gericht om de plaatselijke natuurwaarden te versterken.

Het voornemen is om de werkzaamheden in het najaar van 2020 te starten en binnen enkele maanden (circa 2 à 3 maanden) de werkzaamheden af te ronden.

Zie Figuur 1.2 voor een impressie en het ontwerp van het voornemen.

Figuur 1.2. Schets projectvoornemen (realisatie van poelen is afhankelijk van afstemming met beheerder en bevoegd gezag). Bron: Antea Group

1.3 Doel en onderzoeksvragen

Het doel van voorliggende Natuurtoets is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de beschermde soorten en beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland) en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing/vergunning noodzakelijk is. Om hiertoe te komen worden onder andere de volgende vragen beantwoord:

- Welke in het kader van de Wnb beschermde soorten (en/of vaste rust- en verblijfplaatsen) komen voor in het beïnvloedingsgebied van de voorgenomen activiteit? Vinden er als gevolg van de ontwikkeling effecten plaats op deze soorten en worden daarbij verbodsbepalingen overtreden? Is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen en welke zijn dit? Dient in het kader van de Wnb een ontheffing aangevraagd te worden?
- Komen in de beïnvloedingszone van het projectgebied beschermde natuurgebieden voor? Zo ja, welke zijn dit en wat zijn de gevolgen hierop? Dienen vervolgstappen in de vorm van een uitwerking- of een compensatieplan opgesteld te worden?

Op bovenstaande vragen wordt in hoofdstuk 4 en 5 een antwoord gegeven (zie ook de leeswijzer). Toetsing aan de Natura 2000-gebieden vindt plaats in een apart document. Derhalve wordt hier in voorliggende Natuurtoets hier niet verder op ingegaan.

1.4 Leeswijzer

De Natuurtoets is als volgt opgebouwd:

- De Natuurtoets begint met de belangrijkste conclusies gedestilleerd uit de resultaten van voorliggende Natuurtoets;
- Hoofdstuk 1 geeft de aanleiding van de Natuurtoets en het projectvoornemen;
- Hoofdstuk 2 beschrijft beknopt het wettelijk kader;
- Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de methodiek van de Natuurtoets;
- Hoofdstuk 4 beschrijft het gebied en gaat in op de ecologische waarden en de beschermde soorten en gebieden in (de omgeving) van het projectgebied;
- Hoofdstuk 5 toetst het project aan de Wet natuurbescherming en het NNB.

2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Dit hoofdstuk beschrijft het wettelijk kader van de soortenbescherming ([paragraaf 2.2](#)) en de gebiedsbescherming ([paragraaf 2.3](#)) relevant voor voorliggende Natuurtoets.

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden.

Naast bescherming vanuit de Wnb, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Brabant' (hierna NNB). De bescherming van het NNB verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen).

2.2 Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn, met uitzondering van vogels;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving. Bij voorliggende toetsing wordt tevens beoordeeld of soorten met jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn in het projectgebied. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1 t/m 4) en mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal vogelsoorten, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt (zie artikel 3.1 in tekstkader in de bijlage).

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding.

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb, zie ook Bijlage tabel B en C van voorliggende rapportage. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is verstoring van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt, verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Ook zijn de provincies niet altijd het bevoegd gezag. In bepaalde gevallen¹ is dit het rijk (via RVO). Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies. Bij voorliggend project is de provincie bevoegd gezag.

Indien bij het voornemen gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, dient gewerkt te worden conform een gedragscode.

2.3 Gebiedsbescherming

2.3.1 Natura 2000

Natura 2000-gebieden zijn natuurgebieden van groot internationaal belang. Deze gebieden zijn aangewezen onder de Europese Habitat- en/of Vogelrichtlijn. Voor de gebieden en de daarbij aangewezen soorten en habitattypen zijn instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Een activiteit mag niet leiden tot significant negatieve effecten op deze doelen of tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken. Indien op voorhand significante effecten niet uitgesloten kunnen worden dient een Passende beoordeling opgesteld te worden. Zoals in voorgaande hoofdstuk is vermeld, vindt toetsing aan de Natura 2000-gebieden in een separaat document plaats.

2.3.2 Natuurnetwerk Brabant

Het Natuurnetwerk Brabant is een stelsel van ecologisch hoogwaardige natuurgebieden. Dit is onderdeel van de actieve soortbescherming uit de Wet natuurbescherming; bedreigde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen. Om dit realiseren is in de Wnb art. 1.12, lid 2 vastgelegd dat de provincies zorgen voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, voor de provincie Noord-Brabant is dit het Natuurnetwerk Brabant.

De natuurgebieden die behoren tot het NNB en hun functies worden planologisch beschermd, hier geldt het 'nee, tenzij'- principe. De planologische bescherming betekent in het kort dat geen nieuwe bestemmingen worden toegestaan die per saldo leiden tot een significante aantasting van de oppervlakte, de kwaliteit en de samenhang van het NNB. Hieraan wordt getoetst bij de verlening van een omgevingsvergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

¹ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/wet-natuurbescherming/taken-en-rolverdeling-bevoegdheden>

De Provincie Noord-Brabant hanteert een externe werking. Dit houdt in dat ook voor ontwikkelingen buiten NNB-gebied rekening gehouden dient te worden met mogelijke effecten op (aangrenzend) NNB-gebied. Ontwikkelingen die buiten NNB gebieden plaatsvinden, kunnen negatief effect hebben op waarden van dergelijke gebieden, bijvoorbeeld vanwege geluid, licht of betreding. Voor verspreiding van stoffen in de lucht (waaronder stikstofdepositie) wordt geen externe werking gehanteerd. De Provincie Noord-Brabant kent daarnaast de Groenblauwe mantel. Dit vormt het gebied tussen NNB-gebied (ook wel groenblauw kerngebied genoemd) en het omliggende agrarische en stedelijk gebied. De groenblauwe mantel heeft als doel om de natuurgebieden te versterken en verbinden. Een bestemmingsplan gelegen in de groenblauwe mantel stelt regels ter bescherming van deze gebieden (Verordening ruimte Noord-Brabant, geconsolideerde versie januari 2019).

2.3.3 Bescherming van houtopstanden

De Wet natuurbescherming (Wnb) geeft invulling aan de bescherming van houtopstanden die tot aan 1 januari 2017 vielen onder bescherming van de Boswet. De bescherming is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wnb. De Provincie is het bevoegd gezag. De bescherming betreft de houtopstanden die zijn gelegen buiten de bebouwde kom Wnb en die een oppervlakte hebben van meer dan 1.000 m² (0,1 hectare) of bestaan uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen. De Wnb doet geen uitspraken over houtopstanden die zijn gelegen binnen de bebouwde kom of met kleinere oppervlakte dan 1.000 m².

Bescherming van dergelijke houtopstanden is een taak van de gemeentelijke overheid.

De wet geldt niet voor:

- a) Houtopstanden op erven of in tuinen;
- b) Fruitbomen of windschermen om boomgaarden;
- c) Naaldbomen bedoeld als kerstbomen indien niet ouder dan 20 jaar;
- d) Kweekgoed;
- e) Uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- f) Het dunnen van een houtopstand;
- g) Het uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van biomassa (onder specifieke voorwaarden).

Voor houtopstanden groter dan 1.000 m² is veelal sprake van overlap met de gemeentelijke Algemene Plaatselijke Verordening (APV). De mate van overlap kan per gemeente verschillen en is dus maatwerk. Toetsing aan de APV valt buiten de scope van de Natuurtoets.

Voor houtopstanden die zijn beschermd in de Wnb geldt een meldingsplicht bij voorgenomen velling, en in principe tevens een herplantplicht. Herplant wordt in principe ter plekke ingevuld. Onder voorwaarden kan herplant ook elders worden gerealiseerd.

3 Methodiek

Dit hoofdstuk beschrijft de methodiek die gehanteerd wordt tijdens het bureauonderzoek ([paragraaf 3.2](#)) en gedurende het terreinbezoek ([paragraaf 3.3](#)) van voorliggende Natuurtoets. In [paragraaf 3.4](#) wordt aangeduid hoe deze gegevens leiden tot een conclusie.

3.1 Algemeen

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en ligging van beschermde gebieden is opgebouwd uit twee onderdelen:

1. Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden en ligging van beschermde gebieden in de invloedsfeer van het project;
2. Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten.

3.2 Bureauonderzoek

Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek wordt specifiek gekeken naar soorten uit de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), soorten van de Habitatrichtlijn (artikel 3.5) en 'andere' beschermde soorten (artikel 3.10). Bij vogels zal met name speciale aandacht geschonken worden aan soorten die in het projectgebied een essentieel leefgebied kunnen hebben. Voorgenoemde soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten, bijlage II Verdrag van Bern en bijlage I Verdrag van Bonn) en moeten worden getoetst op voorkomen en het projecteffect. Treden effecten op, of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er maatregelen nodig om deze effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Wnb.

Een aantal soorten is door de provincies vrijgesteld en zijn opgenomen in provinciale vrijstellingen (zie tabel B en C in de bijlage). Deze zijn niet meegenomen in deze toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in de provincie dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt bij het voorliggende project. Wel geldt de algemene zorgplicht. Door het uitvoeren van een aantal zorgplicht gerelateerde maatregelen, wordt voldaan aan de zorgplicht en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd. Hierbij kan gedacht worden aan het rekening houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten en de manier van werken (zoals het aanhouden van vaste rijroutes en het zorgen voor vluchtmogelijkheden voor de soorten).

Bronnen

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het projectgebied, is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Hierbij is nagegaan of er in de periode 2014-2019 beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het projectgebied. Aan de hand van de resultaten van de bureaustudie is een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het projectgebied voor zouden kunnen komen.

Naast de bronnen met soortinformatie, is voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van LNV of provinciale digitale atlanten. Om inzicht te krijgen in de ligging van het projectgebied t.o.v. van het NNB is de provinciale website geraadpleegd.

3.3 Terreinbezoek

Naar aanleiding van de uitkomsten van voorgenoemde bureaustudie is middels een terreinbezoek bepaald in hoeverre de aanwezigheid van beschermde soorten aannemelijk gesteld kan worden op basis van aanwezig geschikt habitat. Naast directe waarnemingen kan dan aan de hand van de aangetroffen biotopen een beeld worden geschetst van de verwachte aanwezige beschermde soorten. Dit is noodzakelijk omdat enkele seizoensgebonden soorten flora en fauna mogelijk niet kunnen worden waargenomen. Aan de hand van het aangetroffen biotoop en habitatvoorkeur(en) kunnen echter wel indicaties worden gegeven van het mogelijk voorkomen van deze soorten op de locatie. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Op 25 juli 2019 is vanaf circa 06:00 uur (zonsopgang) een terreinbezoek uitgevoerd door een deskundig ecooloog van Antea Group bij onbewolkt weer met een temperatuur van circa 27 °C tot oplopend naar circa 37 °C. Tijdens het terreinbezoek is het projectgebied te voet belopen.

3.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het verkennend terreinbezoek kan worden bepaald of het project uitvoerbaar is, of een vervolgonderzoek nodig is om beschermde soorten uit te sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens kan worden geadviseerd over de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving.

4 Resultaten

In [paragraaf 4.1](#) wordt allereerst een gebiedsbeschrijving van het projectgebied gegeven. Vervolgens wordt in [paragraaf 4.2](#) in gegaan op de resultaten van de in het gebied aanwezige of verwachte beschermde soorten (uiteenzetting van de resultaten van de bureaustudie en het terreinbezoek), waarna in [paragraaf 4.3](#) de ligging van gebieden beschermd in het kader van de Wet natuurbescherming en het NNN in de omgeving van het projectgebied aangegeven wordt.

4.1 Gebiedsbeschrijving

Het projectgebied is gelegen te Esbeek (gemeente Hilvarenbeek, Provincie Noord-Brabant). Het projectgebied ligt ten zuiden van de Tuldensedijk en ten noorden van de Gagellaan. Aan de (noord)oostkant van het projectgebied ligt Hoogeind, aan de (zuid)westkant van het projectgebied ligt de landsgrens met België. In Figuur 4.1 is een impressie van het projectgebied opgenomen. In de onderstaande paragrafen wordt het projectgebied beschreven aan de hand van verschillende deelgebieden.

Te verleggen beek (Hoogeindse beek), aan te leggen poelen, af te plaggen percelen:

De Hoogeindse beek loopt langs de rand van bos- en agrarische percelen. De dichtheid van omgrenzende vegetatie (algemene boomsoorten zoals eiken en berken, planten waaronder varens, rododendron) varieert binnen het gebied. Het noordelijk gelegen deel loopt deels langs landbouwgronden, daarna neemt de dichtheid van de vegetatie toe (met name aangrenzend aan bospercelen en richting de aangrenzende boerderijen). Richting de Belgische grens zijn weer relatief open gebieden te vinden, zoals in het Rabattenbos. In de huidige situatie zijn nabij de Belgische grens enkele poelen aanwezig. De nieuw te leggen beek volgt de dieper gelegen delen in het landschap en voert hiermee deels langs grote beuken. Nabij de aan het projectgebied grenzende boerderijen zijn enkele vleermuiskasten aanwezig, deze zijn buiten het project om opgehangen. Ook is een nestkast aanwezig, welke in gebruik is genomen door een holenduif.

Ven Broekeling:

Het ven Broekeling is gelegen aan de noordzijde van het projectgebied. Ter plaatse is ondiep water aanwezig. Aan de randen van het ven is lage vegetatie aanwezig (o.a. vochtige heide), gevolgd door bomen. Aan het ven vinden geen werkzaamheden plaats. In de nabijheid van het ven wordt een stuw geplaatst.

Te dempen watergangen (watergangen tussen landbouwpercelen en bospercelen):

De te dempen watergangen zijn gelegen langs landbouwpercelen en bereikbaar via een tweesporig (wandel)pad waar ook landbouwverkeer toegang toe heeft. Aan de andere zijde van het pad komt veelal bebossing voor. Langs het pad staan bomenrijen, waarin ook nesten van de eikenprocessierups in grote aantallen zijn aangetroffen.

Figuur 4.1. Impressie van het projectgebied.

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Resultaten bureauonderzoek

Uit de recente verspreidingsinformatie blijkt dat in of nabij het projectgebied in het verleden diverse beschermde soorten zijn waargenomen (binnen een straal van 2,5 kilometer). Dit betreft de beschermde soorten genoemd in Habitatrichtlijn (bijlage IV onderdeel a en b) en de niet-vrijgestelde 'andere soorten' uit bijlage I (onderdeel a en b) van de Wet natuurbescherming alsook vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest. De soorten zijn weergegeven in Tabel 4.1.

Tabel 4.1. Overzicht van waargenomen beschermde soorten in de omgeving van het projectgebied (met een straal van 2,5km) die in het NDFF door derden zijn ingevoerd. De soorten zijn in te delen in Habitatrichtlijn (HR), lijsten A en B behorende bij artikel 3.10 en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest (JRB) en zijn aangegeven met een 'X' (NDFF, 2014-2019).

Soortgroep	Soort	JRB	HR	A/B
Vogels met een jaarrond beschermd nest*	Buizerd	X		
	Grote gele kwikstaart	X		
	Huismus	X		
Zoogdieren	Boommarter			X
	Bunzing			X
	Damhert			X
	Eekhoorn			X
	Steenmarter			X
	Gewone grootoorvleermuis		X	
Amfibieën	Alpenwatersalamander			X
	Heikikker		X	
	Poelkikker		X	
	Vinpootsalamander			X
Reptielen	Hazelworm			X
	Levendbarende hagedis			X
Insecten - Dagvlinders	Gentiaanblauwtje			X
Insecten - Libellen	Bosbeekjuffer			X
	Gevlekte witsnuitlibel		X	
Vissen	Beekprik			X
Planten	Geen waarnemingen			
Overige soortgroepen	Geen waarnemingen			

*Categorie 5: de afweging of er sprake is van een jaarrond beschermd nest uit categorie 5 wordt gemaakt bij de beschrijving van de resultaten van het terreinbezoek (paragraaf 4.2.2).

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is vervolgens nagegaan of het projectgebied een functie vervult voor (onder andere) deze soorten en of effecten aan de orde zijn. De bevindingen worden in paragraaf 4.2.2 uiteengezet.

4.2.2 Resultaten terreinbezoek - ecologische bevindingen

Op basis van het bureauonderzoek en het terreinbezoek wordt per soortgroep ingegaan op de eventuele (kans op) aanwezigheid van beschermde soorten in het projectgebied.

Vogels

Soorten met jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het projectgebied waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn.

Deze soorten komen wel voor; gedurende het terreinbezoek zijn roepende buizerds gehoord. In Figuur 4.2 is de locatie waar de roep is gehoord, opgenomen met een blauwe stip. Ook zijn op basis van gegevens uit NDFF nestindicerende waarnemingen bekend in de omgeving van het projectgebied, het betreft enkele waarnemingen ten noordoosten van het projectgebied. Een nestlocatie van de buizerd is tijdens het terreinbezoek niet vastgesteld.

Figuur 4.2. (geluids)Waarneming roepende buizerd (blauwe stip)

De grote gele kwikstaart komt op basis van de bureaustudie voor in de omgeving van het projectgebied, en is tevens waargenomen (op basis van gegevens uit NDFF) in de noordelijke punt van het projectgebied. De grote gele kwikstaart broedt en foerageert aan de oevers van beken en rivieren. Dergelijk gebied dat omgeven is met loofbos verdient de voorkeur. Het projectgebied voldoet aan deze eisen en biedt daarmee geschikt biotoop voor deze soort. Het noordelijk deel van het projectgebied vormt hierbij het meest geschikte leefgebied. Ter plaatse zijn geen werkzaamheden gepland, waardoor er binnen het invloedsgebied van de werkzaamheden geen essentieel leefgebied van de soort aanwezig is.

Op basis van de bureaustudie komt de huismus voor in (de omgeving van) het projectgebied. De huismus is een gebouwbewonende soort. Aangezien het project geen effect heeft op gebouwen, zijn gebouwbewonende soorten (zoals de huismus) niet relevant voor voorliggend voornemen. Ook van aantasting van essentieel foerageergebied is geen sprake, in de directe omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig.

Tijdens het terreinbezoek zijn geen overige soorten met een jaarrond beschermd nest waargenomen. Dergelijke waarnemingen van overige soorten met een jaarrond beschermd nest zijn recentelijk ook niet waargenomen op basis van de gegevens uit de bureaustudie. Echter biedt het projectgebied wel geschikt habitat voor boombewonende soorten (bijvoorbeeld bosuil, havik en overige soorten).

Soorten met mogelijk een jaarrond beschermd nest (categorie 5)

Daarnaast zijn er categorie 5-vogelsoorten, waarvan de nesten alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit laatste is op het projectgebied niet van toepassing. Er zijn geen categorie 5 soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de omgeving of onvoldoende nestgelegenheden hebben in de omgeving. Derhalve zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen.

Tijdens het terreinbezoek is een grote bonte specht (categorie 5-soort) waargenomen. De omgeving van het projectgebied biedt echter voldoende alternatief leefgebied.

Overige vogelsoorten (artikel 3.1)

In het projectgebied komen tevens overige vogelsoorten (zonder jaarrond beschermd nest) tot broeden. Zo is tijdens het terreinbezoek onder andere een holenduif waargenomen (in een nestkast). Daarnaast bieden de bomen in het projectgebied voldoende nestgelegenheden voor overige algemene soorten, zoals lijstachtigen, vink en verschillende meessoorten.

Gevolgen van het project op deze soorten wordt in Hoofdstuk 5 behandeld.

Zoogdieren

Zoogdieren beschermd onder artikel 3.5: Vleermuizen

Bij het amoveren van bebouwing en het kappen van vooral oudere bomen dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen.

Gebouwbewonende vleermuizen verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen (zoals de watervleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis) verblijven in gaten, holen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

Omdat het project geen betrekking heeft op gebouwen, zijn gebouwbewonende vleermuizen niet relevant voor voorliggend voornemen. Boombewonende vleermuizen kunnen verblijfplaatsen hebben in het projectgebied. Zo staan grote beuken met geschikte holtes voor vleermuisverblijfplaatsen in het zuidwestelijke deel van het projectgebied, langs de nieuw aan te leggen beek. Bovendien zijn bij een aantal van deze holtes in de bomen donkere sporen waargenomen welke kunnen duiden op de aanwezigheid van vleermuizen. Door deze aspecten zijn vleermuizen op basis van (veld)ervaring en kennis van de geschiktheid van de elementen voor vleermuizen, niet uit te sluiten van het projectgebied.

Gevolgen van het project op deze soorten wordt in Hoofdstuk 5 behandeld.

Zoogdieren beschermd onder artikel 3.10: Overige (land)zoogdieren

Damhert

Tijdens het veldbezoek zijn geen damherten of sporen van damherten waargenomen in het projectgebied. Het damhert heeft geen essentieel leefgebied binnen het projectgebied, omdat de omgeving voldoende alternatief biedt en het een mobiele soort betreft. De soort blijft derhalve buiten beschouwing in deze Natuurtoets.

Marterachtigen

Marterachtigen (zoals boommarter, bunzing en steenmarter) vinden een geschikt biotoop binnen het projectgebied. Omdat deze soortgroep wordt verwacht binnen het projectgebied, is simultaan aan de Natuurtoets, reeds gestart met het nader onderzoek naar deze soortgroep. De resultaten van het nader onderzoek worden separaat gerapporteerd.

Gevolgen van het project op deze soorten wordt in Hoofdstuk 5 behandeld.

Eekhoorn

Ook biedt het projectgebied geschikt leefbiotoop voor de eekhoorn. Ook deze soort is tijdens het terreinbezoek waargenomen (nabij de bebouwing aan de Tuldensedijk). Tijdens het terreinbezoek zijn geen nesten van eekhoorns waargenomen, echter kan het voorkomen van nesten binnen het projectgebied niet volledig worden uitgesloten.

Gevolgen van het project op deze soort wordt in Hoofdstuk 5 behandeld.

Op basis van de bureaustudie worden bovengenoemde soorten verwacht. Omdat het een bosrijke en/of waterrijke omgeving is, is het op voorhand ook geschikt leefgebied voor andere zoogdiersoorten. Dit zijn bijvoorbeeld de das en de waterspitsmuis. Echter blijkt dat de das niet recent is waargenomen binnen het projectgebied en binnen de verspreidingsafstand van de soort (circa 4 tot 6 kilometer). Na veldbezoek blijkt dat het plangebied geen geschikt biotoop biedt voor de waterspitsmuis. Stromend tot stilstaand water ontbreekt of er is geen lage beschutting aanwezig rondom de oevers.

Reptielen

Diverse reptielen (hazelworm, levendbarende hagedis) vinden een geschikt biotoop in (de directe omgeving van) het projectgebied, zoals in de omgeving van de reeds aanwezige poelen nabij de te verleggen beek en onder de vegetatie. Omdat deze soortgroep wordt verwacht binnen het projectgebied, is simultaan aan de Natuurtoets, reeds gestart met het nader onderzoek naar deze soortgroep. De resultaten van het nader onderzoek worden separaat gerapporteerd.

Gevolgen van het project op deze soorten wordt in Hoofdstuk 5 behandeld.

Amfibieën

Diverse amfibieën (alpenwatersalamander, heikikker, poelkikker, vinpootsalamander) vinden een geschikt biotoop in (de directe omgeving van) het projectgebied, met name in de omgeving van de reeds aanwezige poelen nabij de te verleggen beek. Omdat deze soortgroep wordt verwacht binnen het projectgebied, is simultaan aan de Natuurtoets, reeds gestart met het nader onderzoek naar deze soortgroep. De resultaten van het nader onderzoek worden separaat gerapporteerd.

Gevolgen van het project op deze soorten wordt in Hoofdstuk 5 behandeld.

Vissen

Beekprikken brengen het grootste deel van hun leven door als larven die verblijven in de bodem. Na zeven jaar metamorfoserende de dieren. In het voorjaar paait de beekprik in stromend water met een grindrijke bodem. Het grind wordt gebruikt om een nestkuil te maken. De te dempen en te verondiepen watergangen bieden geen geschikt biotoop voor deze soort omdat een slibrijke bodem, stromend water en een grindrijke bodem ontbreken. Ter plaatse van het ven zijn geen werkzaamheden gepland, waardoor er binnen het invloedsgebied van de werkzaamheden geen essentieel leefgebied van de soort aanwezig is.

Vlinders, Libellen en overige soortgroepen

Op basis van de bureaustudie komt het gentiaanblauwtje voor in de omgeving van het projectgebied. Deze soort komt voor op zandgronden in diverse plekken in Nederland. De klokjesgentiaan is de waardplant van deze soort. In het projectgebied is geen klokjesgentiaan waargenomen. Derhalve heeft de soort geen geschikt biotoop binnen het projectgebied.

Libellen (bosbeekjuffer, gevlekte witsnuitlibel) hebben een geschikt biotoop in (de directe omgeving van) het projectgebied, met name in de omgeving van de reeds aanwezige poelen en langs de te verleggen beek. Omdat de bosbeekjuffer wordt verwacht binnen het projectgebied, is simultaan aan de Natuurtoets, reeds gestart met het nader onderzoek naar deze soort. De resultaten van het nader onderzoek worden separaat gerapporteerd. Voor de gevlekte witsnuitlibel geldt dat het ven een geschikt biotoop biedt. Ter plaatse zijn geen werkzaamheden gepland, waardoor er binnen het invloedsgebied van de werkzaamheden geen essentieel leefgebied van de soort aanwezig is.

Gevolgen van het project op deze soorten wordt in Hoofdstuk 5 behandeld.

Flora

Tijdens het terreinbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden gezien de biotoop-specifieke eisen die die planten aan hun standplaats stellen, ook niet verwacht. Effecten op deze soorten zijn uitgesloten. Aan de rand van het ven Broekeling is zonnedauw waargenomen. Deze soort is sinds 2017 niet meer wettelijk beschermd, wel betreft dit een bijzondere soort die is opgenomen in de Rode Lijst. Ter plaatse zijn geen werkzaamheden gepland, waardoor er binnen het invloedsgebied van de werkzaamheden geen essentieel leefgebied van de soort aanwezig is.

4.2.3 Samenvatting beschermde soorten

Uit het terreinbezoek is gebleken dat de soorten weergegeven in Tabel 4.2 en die een beschermde status hebben in de Wet natuurbescherming mogelijk voor kunnen komen in het projectgebied. In hoofdstuk 5 wordt nader op deze soorten in gegaan.

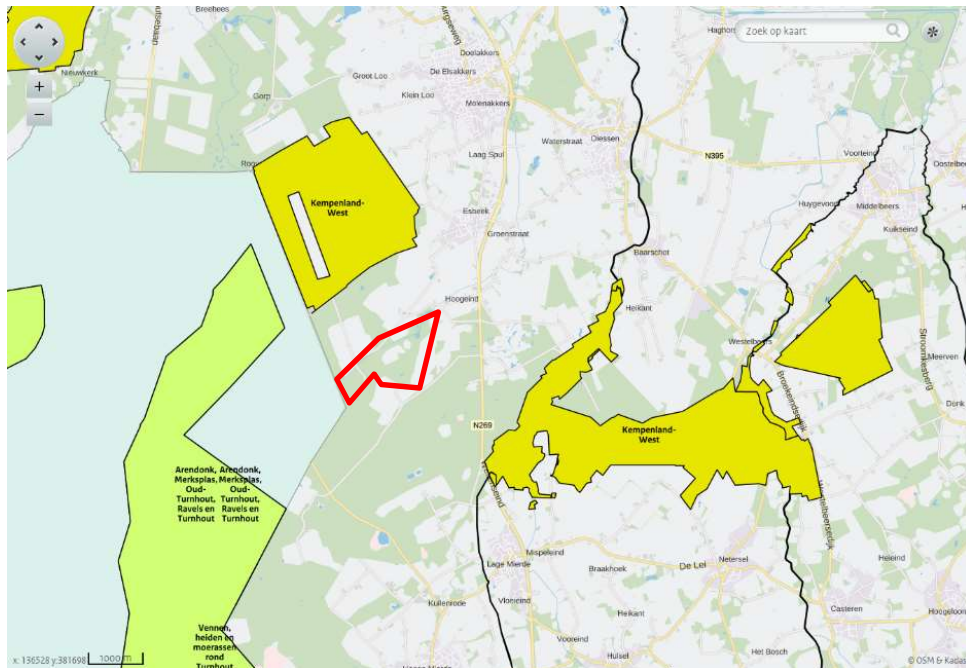
Tabel 4.2. Mogelijk aanwezige beschermde soorten in het projectgebied.

Soort	Beschermingsregime	Aanwezigheid	Toelichting
Vogel met jaarrond beschermd nest (buiserd, overige boombewonende soorten)	Artikel 3.1	Mogelijk	Buiserd gehoord in de omgeving van het projectgebied. Het projectgebied biedt geschikt broedbiotoop voor boombewonende soorten.
Vleermuizen	Artikel 3.5	Waarschijnlijk	Bomen (zoals grote beuken) potentieel geschikte verblijfplaatsen
Marterachtigen (boommarter, bunzing, steenmarter)	Artikel 3.10	Waarschijnlijk	Projectgebied biedt geschikt biotoop
Eekhoorn	Artikel 3.10	Ja	Soort is waargenomen tijdens het terreinbezoek en heeft geschikt biotoop binnen het projectgebied
Amfibieën (alpenwatersalamander, heikikker, poelkikker, vinpootsalamander)	Artikel 3.5/Artikel 3.10	Nog onduidelijk	Projectgebied biedt geschikt biotoop
Reptielen (hazelworm, levendbarende hagedis)	Artikel 3.10	Nog onduidelijk	Projectgebied biedt geschikt biotoop
Libellen (bosbeekjuffer)	Artikel 3.5/Artikel 3.10	Nog onduidelijk	Projectgebied biedt geschikt biotoop

4.3 Beschermde gebieden

4.3.1 Natura 2000-gebieden

Het projectgebied ligt niet in Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Kempenland West ligt op circa 1,5 kilometer afstand ten noorden en zuidoosten van het projectgebied. Zie ook figuur 4.3.

Figuur 4.3. Ligging van Natura 2000-gebied ten opzichte van het projectgebied (globale ligging rood omkaderd).

4.3.2 Natuurnetwerk Nederland

Het projectgebied ligt vrijwel geheel in NNB-gebied, met uitzondering van de directe omgeving van bebouwing. Zie ook Figuur 4.4. De natuurdoeltypen zijn hieronder opgesomd met daarbij de bijbehorende kleur in Figuur 4.4 vermeld.

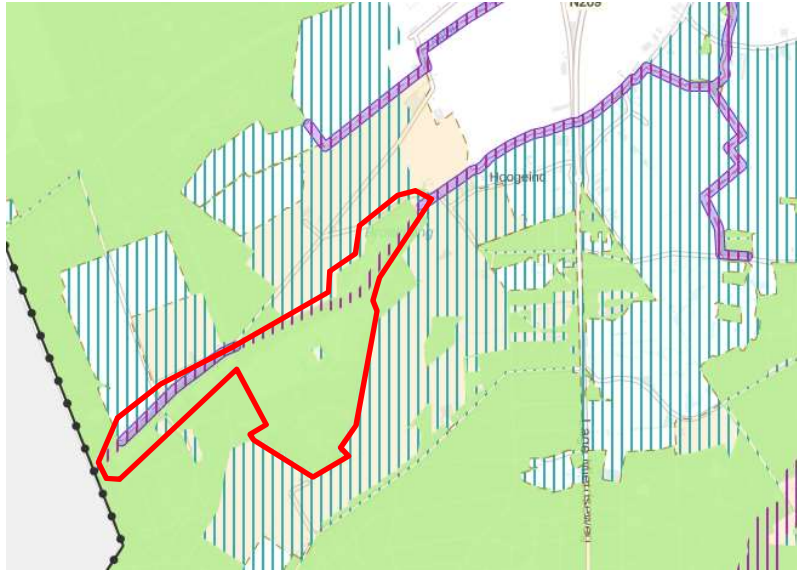
De natuurdoeltypen betreffen:

- N03.01 Beek en Bron (donkerblauw);
- N06.04 Vochtige Heide (lichtpaars);
- N06.06 Zuur ven en hoogveenven (donkerpaars);
- N10.02 Vochtig hooiland (groen);
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland (felgroen / geel);
- N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos (lichtblauw);
- N16.03 Droog bos met productie (lichtgroen);
- N16.04 Vochtig bos met productie (donkergroen).

Figuur 4.4. Ligging van NNB-gebied ten opzichte van het projectgebied (rood omkaderd). Een toelichting van de diverse natuurdoeltypen is opgenomen in de bovenstaande paragraaf. Bron: Natuurbeheerplan Provincie Noord-Brabant, 2019.

In Figuur 4.5 is een weergave van de Groenblauwe mantel opgenomen. De directe omgeving van het projectgebied maakt hier deel van uit.

Figuur 4.5. Weergave Groenblauwe mantel in het plangebied (rood omkaderd). Toelichting: groen: NNB; blauw gearceerd: Groenblauwe mantel; geel: aanduiding Attentiegebied waterhuishouding; paars: ecologische verbindingszone; paars gearceerd: aanduiding behoud en herstel watersystemen. Bron: Verordening ruimte Noord-Brabant (geconsolideerd 01-03-2020).

4.3.3 Bescherming van houtopstanden

Het projectgebied ligt buiten de bebouwde kom. Ten behoeve van de uitvoering van de werkzaamheden dienen (enkele) bomen gekapt te worden in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (in en net ten noorden van het Rabattenbos). Het project wordt zodanig vormgegeven, dat zo min mogelijk bomen worden geveld. De beheerder van landgoed de Utrecht is verantwoordelijk voor het kappen van de bomen. Het uitgangspunt is dat door het waterschap geen houtopstanden worden gekapt.

Gevolgen van het project op houtopstanden wordt in Hoofdstuk 5 behandeld.

5 Toetsing

In [paragraaf 5.1](#) is de effectbepaling van het project gegeven. In [paragraaf 5.2](#) worden de werkzaamheden getoetst aan de soortenbescherming (Wnb). Indien vervolgstappen aan de orde zijn, is dit aangeven in een tekstkader. In [paragraaf 5.3](#) wordt het project getoetst aan het beschermingsregime van het NNN-gebied en de Wet natuurbescherming (Wnb).

5.1 Effectbepaling project

De volgende biotopen worden beïnvloed door het voornemen:

- *De westelijke watergang (Hoogeindse beek) wordt gedempt en terug gebracht naar de oorspronkelijk ligging;*
- *De hoge vegetatie wordt gedeeltelijk verwijderd (enkele bomen, in en direct ten Noorden van het Rabattenbos) ten behoeve van de uitvoering;*
- *Mogelijk worden enkele percelen afgeplagd en worden hier poelen aangelegd;*
- *De watergangen rondom de landbouwpercelen worden gedempt;*

5.2 Toetsing effect op beschermde soorten

5.2.1 Vogels

Jaarrond beschermde nesten

Er is een aantal vogelsoorten waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn. Dit zijn de zogenoemde categorie 1-4-vogelsoorten (zie Bijlage 1).

Het is niet uit te sluiten dat vaste rust- en verblijfplaatsen van de buizerd en andere boombewonende soorten in het projectgebied aanwezig zijn. Voor deze soorten geldt dat aantasting niet zonder meer toegestaan is. Indien daadwerkelijk verblijfplaatsen van de soorten aanwezig zijn in de bomen en deze worden gekapt, dan worden de beschermde verblijfplaatsen verstoord en vernietigd. Dit is een overtreding van gestelde verbodsbepalingen in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming.

Het project wordt zodanig uitgevoerd dat effecten zoveel mogelijk worden voorkomen. Er wordt zoveel mogelijk met kleinschalig materieel gewerkt en er wordt gewerkt buiten de periode van het broedseizoen. Ten behoeve van het project is vastgesteld welke bomen gekapt dienen te worden, in de betreffende bomen zijn geen nesten vastgesteld. Derhalve kunnen de werkzaamheden wat betreft vogels met een jaarrond beschermd nest doorgang vinden. De werkzaamheden dienen te worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol.

Algemene broedvogels

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming (artikel 3.1). Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli²) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Wet Natuurbescherming aan de orde.

² Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

Zo kunnen in het projectgebied nesten gebouwd worden door (algemeen voorkomende) soorten, zoals lijsterachtigen, met name in opgaande vegetatie. Indien nesten aanwezig zijn mogen deze tijdens de broedperiode (en wanneer deze in gebruik zijn) niet verwijderd of verstoord worden.

Mocht dit niet mogelijk zijn dan dient vooraf aan de werkzaamheden het projectgebied gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van broedvogels door een erkend ecooloog. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het projectgebied dan worden locatiespecifieke maatregelen voorgesteld en/of wordt het projectgebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden totdat het nest niet meer in gebruik is.

Het voornemen is om de werkzaamheden in het najaar van 2020 te starten en binnen enkele maanden (circa 2 à 3 maanden) de werkzaamheden af te ronden. Indien de uitvoering binnen deze periode wordt afgerond, zijn geen belemmeringen vanuit de Wet Natuurbescherming aan de orde wat betreft algemene broedvogels.

5.2.2 Zoogdieren

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5)

Vleermuizen

Vleermuizen worden verwacht in holen en kieren in bomen in het projectgebied. Vleermuizen zijn beschermde soorten en staan vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn (artikel 3.5 Wnb). In het kader van de Wet natuurbescherming is daarom een aantal verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen neergelegd die in principe niet overtreden mag worden door onder andere een ruimtelijke ontwikkeling. Zo mogen vaste rust- en/of verblijfplaatsen niet worden vernietigd en mag de soort niet worden verstoord. Verstoring kan optreden door bijvoorbeeld de aanwezigheid van mensen en effecten van licht door bouwlampen.

Het project wordt zodanig uitgevoerd dat effecten zoveel mogelijk worden voorkomen. Er wordt zoveel mogelijk met kleinschalig materieel gewerkt. Daarnaast wordt overdag gewerkt en worden 's avonds geen bouwlampen gebruikt. Ten behoeve van het project is vastgesteld welke bomen gekapt dienen te worden, in de betreffende bomen zijn geen holen en gaten, geschikt als vaste rust- en/of verblijfplaatsen vastgesteld. Derhalve kunnen de werkzaamheden wat betreft vleermuizen doorgang vinden. De werkzaamheden dienen te worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol.

Beschermingsregime 'overige soorten' (artikel 3.10)

Eekhoorn

De eekhoorn is waargenomen in het projectgebied en kan nesten maken in bomen binnen het projectgebied. Verstoring van de soort is toegestaan (zolang de verblijfplaats maar functioneel blijft), wel geldt een verbod op het vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Het project wordt zodanig uitgevoerd dat effecten zoveel mogelijk worden voorkomen. Er wordt zoveel mogelijk met kleinschalig materieel gewerkt. Ten behoeve van het project is vastgesteld welke bomen gekapt dienen te worden, in de betreffende bomen zijn geen eekhoornnesten vastgesteld. Derhalve kunnen de werkzaamheden wat betreft de eekhoorn doorgang vinden. De werkzaamheden dienen te worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol.

5.2.3 Reptielen en amfibieën, marterachtigen, libellen

Een aantal soorten (reptielen (hazelworm, levendbarende hagedis), amfibieën (alpenwatersalamander, heikikker, poelkikker, vinpootsalamander), marterachtigen (boommarter, bunzing, steenmarter) en libellen (bosbeekjuffer)) worden op voorhand verwacht in (de directe omgeving van) het projectgebied. Voor deze soorten wordt nader onderzoek uitgevoerd. De bevindingen worden in een separaat document opgenomen. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek zijn mogelijk vervolgstappen aan de orde. Ten behoeve van het project is vastgesteld welke bomen gekapt dienen te worden, in de betreffende bomen zijn geen geschikte holen voor de boommarter vastgesteld. Derhalve kunnen de werkzaamheden wat betreft de boommarter doorgang vinden. Wanneer de overige genoemde soorten worden vastgesteld en het projectvoornemen negatieve effecten heeft op (beschermde elementen van) de soort, dient er gewerkt te worden volgens een passend werkprotocol.

De te dempen watergangen in het midden van het projectgebied worden geen wettelijk beschermde reptielen-, amfibieën- en libellensoorten verwacht. Wel kunnen algemene soorten hier voorkomen. In het kader van de zorgplicht wordt geadviseerd om de werkzaamheden gefaseerd en buiten de periode van reproductie uit te voeren, zodat algemeen voorkomende soorten de mogelijkheid hebben om te vluchten. De vastlegging van deze fasering behoort niet tot de scope van deze natuurtoets, dit dient in een (separaat op te stellen) ecologisch werkprotocol te worden vastgesteld.

5.3 Ontheffing aanvragen

Bij interpretatie van de Wet Natuurbescherming, artikel 3.8 lid 7, is het planvoornemen vrijgesteld van een ontheffingsplicht. Het planvoornemen is namelijk als maatregel opgenomen in het Natura 2000 beheerplan Kempenland-West. Hieromtrent heeft reeds afstemming plaatsgevonden tussen waterschap de Dommel en bevoegd gezag (Provincie Noord-Brabant). Bij aanwezigheid van beschermde soorten dienen er mitigerende maatregelen getroffen te worden. De uitvoering van de mitigerende maatregelen waarmee overtreding van verbodsbepalingen wordt voorkomen, wordt geborgd in een ecologisch werkprotocol. Zodoende wordt zeker gesteld dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden de negatieve effecten op de flora en fauna worden voorkomen. Hierdoor komt de instandhouding van lokale populaties niet in het geding.

5.4 Effecten op beschermde gebieden

5.4.1 Effecten op Natura 2000-gebieden

Het projectgebied ligt op circa 1,5 kilometer afstand van het in 2013 aangewezen Natura 2000-gebied Kempenland-West. Vanwege de ligging en omvang van het project ten opzichte van de Natura 2000-gebieden kan de realisatiefase van het project leiden tot vermesting en verzuring door stikstofdepositie uit de lucht. In januari 2019 is door *ecologica* een voortoets uitgevoerd voor het toen vastgestelde projectgebied. Op basis van deze toets wordt een tijdelijk negatief effect op stikstofdepositie verwacht. De herinrichting van de Hoogeindse beek is echter opgenomen in het beheerplan voor het Natura 2000-gebied (onderdeel 'Ingrepen met effect op de waterhuishouding', GGOR-inrichtingsplan voor de Natte Natuurparels De Utrecht), als een van de maatregelen die moeten leiden tot verbetering van de hydrologie en daarmee van de weerbaarheid van het gebied tegen de gevolgen van stikstofdepositie. Op basis van het beheerplan Kempenland-West (2017) is een vrijstelling van vergunningsplicht (zoals aangegeven in artikel 2.9 van de Wet natuurbescherming) opgenomen voor werkzaamheden die plaatsvinden in het kader van het beheerplan. Ingrepen zoals voorliggend project in de Hoogeindse beek, met effect op de waterhuishouding van gebieden rondom Kempenland-West maken deel uit van deze vrijstelling, vervolgstappen (zoals een AERIUS-berekening) in het kader van stikstof zijn dus niet aan de orde. Deze vrijstelling is onder andere van toepassing op het terugleggen van de Hoogeindse beek in zijn oorspronkelijke tracé.

5.4.2 Effecten op het Natuurnetwerk Brabant (NNB)

Voor een NNB-gebied geldt dat de wezenlijke waarden en kenmerken van dat gebied niet mogen worden aangetast. Als ecologische (wezenlijke) waarden en kenmerken van een NNB-gebied gelden de omvang, de verbindende functie en de kwaliteit in de vorm van onder andere de natuurbeheertypen zoals vastgelegd op de beheertypenkaart en de ambitiekaart van het natuurbeheerplan.

Bij voorliggend voornemen zijn er in het projectgebied wezenlijke kenmerken en waarden aanwezig (onder andere in de vorm van het natuurbeheertype N16.04 Vochtig bos met productie). Derhalve vinden hier direct effecten op plaats tijdens de uitvoeringsfase.

Bodemverdichting kan een negatief effect hebben op de ecologische bodemkwaliteit. Door gebruik te maken van aanwezige onderhoudspaden en wegen kunnen de effecten van verdichting in het functionele bos zoveel mogelijk worden voorkomen. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van bodembeschermende middelen en kleinschalig materieel met een beperkte as-last.

Ten behoeve van de werkzaamheden dienen enkele bomen geveld te worden. In de uitvoering wordt gebruik gemaakt van aangepast en kleinschalig materieel om het effect op de houtopstanden te beperken en zoveel mogelijk bomen te handhaven. Ter hoogte van de te dempen waterloop wordt spontane ontwikkeling van begroeiing toegestaan, t.b.v. compensatie. Daarnaast behoudt het bos haar ecologische waarde ondanks het vellen van enkele bomen.

Overwogen kan worden om het de bestaande begroeiing niet, of slechts gedeeltelijk, af te voeren. Dood hout kan een niche vormen voor diverse aanwezige soorten, zoals schimmels, insecten, en kleine dieren. De beheerder van landgoed de Utrecht is verantwoordelijk voor het kappen van de bomen en het verkrijgen van de eventuele benodigde beschikkingen.

(Tijdelijk) Ruimtebeslag zal ontstaan door omvorming (verplaatsing) van het ene natuurdoeltype naar een ander natuurdoeltype. De Hoogeindse beek is namelijk deels in het N16.04 Vochtig bos met productie gesitueerd.

Door het verleggen van de beek wordt het areaal N03.01 Beek en bron (enigszins) vergroot. Dit zorgt plaatselijk voor ruimtebeslag in het natuurdoeltype N16.04 Vochtig bos met productie. Er is dan ook sprake van een herverdeling van de natuurbeheertypen (op kaart).

Op enkele landbouwenclaves worden verschillende natuurdoeltypen gerealiseerd. Dit zijn N12.02 flora- en faunairijk grasland, N10.02 Vochtig Hooiland en N10.01 Nat schraal grasland. Het huidige landbouwkundig gebruik op deze percelen is grasteelt en maisteelt. Twee percelen die op de ambitiekaart zijn aangewezen als Flora- en faunairijk grasland, worden ingericht als Vochtig Hooiland en Nat schraal grasland. Uit het bodem-chemisch onderzoek blijkt dat deze hogere ambitietypen beter aansluiten bij de aanwezige abiotiek. Hierdoor is in overleg met bevoegd gezag en de beheerder (ASR) besloten om af te wijken van de ambitiekaart.

Er is sprake van herbegrenzing van de natuurdoeltypen. In samenspraak met het bevoegd gezag en ASR wordt het areaal van het NNB-gebied vergroot. Het gevolg is een positief effect op de ecologie. Geconcludeerd kan worden dat de omvang, samenhang en kwaliteit van het NNB in de permanente situatie wordt verbeterd. Het project geeft een plus aan het Natuurnetwerk Brabant en heeft het doel om de lokale natuurwaarden te versterken. Wezenlijke negatieve effecten op het NNB-gebied worden niet verwacht. Derhalve is geen sprake van een verplichting voor compensatie van NNB-gebied.

5.4.3 Bescherming van houtopstanden

Voor de uitvoering van het project worden enkele bomen gekapt. De beheerder van landgoed de Utrecht is verantwoordelijk voor het kappen van de bomen en het verkrijgen van de eventuele benodigde beschikkingen.

In de uitvoering wordt gebruik gemaakt van aangepast en kleinschalig materieel om het effect op de houtopstanden te beperken en zoveel mogelijk bomen te handhaven. Ter hoogte van de te dempen waterloop wordt ter compensatie nieuwe ontwikkeling van bos toegestaan. Er worden geen belemmeringen voor het project verwacht.

6 Bronnen

Bos, F.G., Bosveld, M.A., Groenendijk, D.G., Van Swaay, C.A.M. & Wynhoff, I., 2006. De dagvlinders van Nederland - verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EISNederland, in samenwerking met De Vlinderstichting, Wageningen.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Buizerd

BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis

BIJ12, 2017. Kennisdocument Rosse vleermuis

Creemers, R.C.M. en Delft, J.J.C.W. van (RAVON) (redactie), 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna Deel 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Ecologica, 2019. Voortoets Natura 2000 Wet natuurbescherming Hydrologische herstelmaatregelen NNP's De Utrecht

Limpens, H., Regelink, J., en Koelman, R. (2010). Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Arnhem.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Provincie Noord-Brabant, 2017. Natura 2000 Beheerplan Kempenland-West

Verordening natuurbescherming Noord-Brabant, Geldig sinds 31 januari 2019. Te raadplegen via https://www.brabant.nl/loket/regelingen/cvdr600901_7

Overig:

Natuurbeheerplan Provincie Noord-Brabant

NDFP

Floron

RAVON

Street Smart

PDOK

Bijlagen

Bijlage 1: Wettelijk kader

Een van de doelen van de Wnb is de bescherming van inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Hieronder wordt uitgelegd welke verbodsbepalingen gelden, welke vrijstellingen er gelden en op welke gronden ontheffingen kunnen worden aangevraagd.

Verbodsbepalingen soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die onder andere zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. In het tekstkader van deze Bijlage (zie volgende pagina) staan de artikelen uitgeschreven. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- soorten van de Vogelrichtlijn;
- soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
- 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora'), oftewel de Nationale soorten.

Voor soorten vallend onder bovenstaande beschermingsregimes geldt dat ze in principe niet (opzettelijk) gedood en verstoord mogen worden, ook verblijfplaatsen mogen niet vernietigd worden. Bij Vogelrichtlijnsoorten is opgenomen dat verstoring is toegestaan indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Dit geldt echter niet voor Habitatrichtlijnsoorten, inclusief bijlage I en II Bern en bijlage I Bonn (zie Tabel A van deze bijlage voor een uiteenzetting van soorten. Voor de 'andere soorten' geldt dat verstoring is toegestaan. Soorten die zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb ('andere soorten') zijn opgenomen in tabel B en C van deze Bijlage.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming artikel 3.1, 3.5 en 3.10

Artikel 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10 Beschermingsregime andere soorten

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Tabel A. Soorten die vallen onder artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV, Bern bijlage II, Bonn bijlage I).

Soortgroep	Nederlandse naam	Soortgroep	Nederlandse naam
Amfibieën	boomkikker	Zoogdieren <i>landzoogdieren</i>	hamster
	geelbuikvuurpad		otter
	heikikker		bever
	kamsalamander		hazelmuis
	knoflookpad		lynx
	rugstreeppad		noordse woelmuis
	vroedmeesterpad		wilde kat
	poelkikker		wolf
Dagvlinders	moerasparelmoervlinder	Zoogdieren <i>vleermuizen</i>	baardvleermuis
	apollovlinder		bechsteins vleermuis
	boszandoog		bosvleermuis
	donker pimperlblaauwtje		brandts vleermuis
	grote vuurvlinder		franjestaat
	pimperlblaauwtje		gewone grootoorvleermuis
	tijmblaauwtje		grijze grootoorvleermuis
	zilverstreephooibeestje		grote hoefijzerneus
Haften	oeveraas		grote rosse vleermuis
Kevers	brede geelrandwaterroofkever		ingekorven vleermuis
	gestreepte waterroofkever		kleine dwergvleermuis
	juchtleerkever		kleine hoefijzerneus
	vermiljoenkever		laatvlieger
Libellen	mercuurwaterjuffer		meervleermuis
	bronslibel		mopsvleermuis
	gaffellibel		noordse vleermuis
	gevlekte witsnuitlibel		rosse vleermuis
	groene glazenmaker		ruige dwergvleermuis
	noordse winterjuffer		tweekleurige vleermuis
	oostelijke witsnuitlibel		vale vleermuis
	rivierrombout		watervleermuis
	sierlijke witsnuitlibel		gewone dwergvleermuis
Nachtvlinders	teunisbloempijlstaart	Zoogdieren <i>zeezoogdieren</i>	walrus
Reptielen	Dikkopschildpad, kemp's zee-schildpad, lederschildpad, soepschildpad		Bultrug, gewone vinvis
	gladde slang		bruinvis dwergpotvis
	muurhagedis		gestreepte dolfijn
	zandhagedis		gewone dolfijn
Sporenplanten	geel schorpioenmos		gewone spitsdolfijn
	tonghaarmuts		grijze dolfijn
	kleine vlotvaren		kleine zwaardwalvis
Vissen	steur		narwal
	houting		orka
Weekdieren	bataafse stroommossel		tuimelaar
	platte schijfhoren		witflankdolfijn, witsnuitdolfijn
Zaadplanten	liggende raket, zomerschroeforchis		noordse vinvis, potvis
	drijvende waterweegbree		butskop
	groenknolorchis		dwergvinvis
	kruipend moerasscherm		griender, witte dolfijn
			spitsdolfijn van gray

Tabel B. “Overige Soorten” onderdeel A behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a.

Soortgroep	Nederlandse naam	Soortgroep	Nederlandse naam
Amfibieën	Alpenwatersalamander	Vissen	Beekdonderpad
	Bruine kikker*		Beekprik
	Gewone pad*		Elrits
	Kleine watersalamander*		Europese rivierkreeft
	Meerkikker*		Gestippelde alver
	Middelste groene kikker*		Grote modderkruiper
	Vinpootsalamander		Kwabaal
	Vuursalamander		
Dagvlinders	Aardbeivlinder	Zoogdieren	Aardmuis*
	Bosparemoervlinder		Boommarter
	Bruin dikkopje		Bosmuis*
	Bruine eikenpage		Bunzing**
	Donker pimpernelblauwtje		Damhert
	Duinparemoervlinder		Das
	Gentiaanblauwtje		Dwergmuis*
	Grote paremoervlinder		Dwergspitsmuis*
	Grote vos		Edelhert
	Grote vuurvlinder		Eekhoorn
	Grote weerschijnvlinder		Egel*
	Iepenpage		Eikelmuis
	Kleine heivlinder		Gewone bosspitsmuis*
	Kleine ijsvogelvlinder		Gewone zeehond
	Kommavlinder		Grote bosmuis
	Pimpernelblauwtje		Grijze zeehond
	Sleedoorpage		Haas*
	Spiegeldikkopje		Hermelijn**
	Veenbesblauwtje		Huisspitsmuis*
	Veenbesparemoervlinder		Konijn*
Reptielen	Veenhooibeestje		Molmuis
	Veldparemoervlinder		Ondergrondse woelmuis*
	Zilveren maan		Ree*
	Adder		Rosse woelmuis*
Libellen	Hazelworm		Steenmarter
	Levendbarende hagedis		Tweekleurige bosspitsmuis*
	Ringslang		Veldmuis*
	Beekkrombout		Veldspitsmuis*
	Bosbeekjuffer		Vos*
	Donkere waterjuffer		Waterspitsmuis
	Gevlekte glanslibel		Wezel**
	Gewone bronlibel		Wild zwijn
Kevers	Hoogveenglanslibel		Woelrat*
	Kempense heidelibel		
	Speerwaterjuffer		Vliegend hert

Soorten met een asterisk (*) zijn opgenomen in provinciale vrijstellingen. Soorten met een dubbele asterisk (**) zijn in alle provincies, behalve Noord-Holland en Noord-Brabant, vrijgesteld. In Limburg is daarnaast de molmuis vrijgesteld, in Friesland de steenmarter en in Noord-Brabant het wild zwijn. Voor Limburg geldt dat in bepaalde perioden van het jaar de hazelworm, levendbarende hagedis, steenmarter en de eekhoorn vrijgesteld zijn.

Tabel C. “Overige Soorten” onderdeel B behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c.

Soortgroep	Nederlandse naam	Nederlandse naam	Nederlandse naam
Planten	Akkerboterbloem	Groensteel	Roggelelie
	Akkerdoornzaad	Groot spiegelklokje	Rood peperboompje
	Akkerogentroost	Grote bosaardbei	Rozenkransje
	Beklierde ogentroost	Grote leeuwenklauw	Ruw parelzaad
	Berggamander	Honingorchis	Scherpkruid
	Bergnachtorchis	Kalkboterbloem	Schubvaren
	Blaasvaren	Kalketrip	Schubzegge
	Blauw guichelheil	Karhuizeranjer	Smalle raai
	Bokkenorchis	Karwijselie	Spits havikskruid
	Bosboterbloem	Kleine ereprijs	Steenbraam
	Bosdravik	Kleine Schorseneer	Stijve wolfsmelk
	Brave hendrik	Kleine wolfsmelk	Stofzaad
	Brede wolfsmelk	Kluwenklokje	Tengere distel
	Breed wollegras	Knollathyrus	Tengere veldmuur
	Bruinrode wespenorchis	Knolspirea	Trosgamander
	Dennenorchis	Korensla	Veenbloembies
	Dreps	Kranskarwij	Vliegenorchis
	Echte gamander	Kruiptijm	Vroege ereprijs
	Franjegtiaan	Lange zonnedaauw	Wilde averuit
	Geelgroene wespenorchis	Liggende ereprijs	Wilde ridderspoor
	Geplooid vrouwenmantel	Moerasgamander	Wilde weit
	Getande veldsla	Muurbloem	Wolfskers
	Gevlekt zonneroosje	Naakte lathyrus	Zandwolfsmelk
	Glad biggenkruid	Naaldenkervel	Zinkviooltje
	Gladde zegge	Pijlscheefkalk	Zweedse kornoelje
	Groene nachtorchis		

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 de zorgplicht opgenomen. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Vrijstellingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Wnb. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied en de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

Provinciale Vrijstelling Nationale soorten ('andere soorten')

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. Het Rijk heeft ook een vrijstelling gemaakt voor projecten die vallen onder hun bevoegdheid (projecten van nationaal belang). Zoals ook te herleiden is uit de tabel (tabellen A en B), hangt het per provincie af welke soort is vrijgesteld van de verbodsbepalingen in artikel 3.10, ook de grond waarvoor een vrijstelling geldt kan ook variëren tussen provincies. Bij interpretatie van de Wet Natuurbescherming, artikel 3.8 lid 7, is het planvoornemen vrijgesteld van een ontheffingsplicht. Het planvoornemen is namelijk als maatregel opgenomen in het Natura 2000 beheerplan Kempenland-West. Hieromtrent heeft reeds afstemming plaatsgevonden tussen waterschap de Dommel en bevoegd gezag (Provincie Noord-Brabant).

Ontheffingen

Indien een soort niet onder een vrijstelling valt of niet gewerkt kan worden volgens een gedragscode, dient er een ontheffing te worden aangevraagd. Deze moet ingediend worden bij het bevoegd gezag. Dit is de provincie waarin de activiteit plaatsvindt.

Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
2. De activiteit leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding; en
3. Er is sprake van een in de wet genoemd belang.

In tabel D worden de belangen waaronder een ontheffing kan worden aangevraagd, opgesomd. Let daarbij op dat er voor Nationale soorten ('andere soorten') meer ontheffingsgronden beschikbaar zijn dan voor de beschermde soorten onder artikel 3.1 en 3.5. Indien de activiteit bestaat uit een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling zou alleen een ontheffing afgegeven kunnen worden voor Nationale soorten. Mochten desondanks soorten uit de Vogel- en/of Habitatrichtlijn, Bern en Bonn voorkomen bij ruimtelijke ontwikkelingen, dan kunnen mitigerende maatregelen worden opgesteld. Er kan dan voor de zekerheid een ontheffing worden aangevraagd om de mitigerende maatregelen goed te keuren.

Tabel D. Ontheffingsgronden waarop een ontheffing verleend mag worden per categorie (artikel 3.1, 3.5 en 3.10).

Ontheffingsgronden		Artikel 3.1	Artikel 3.5	Artikel 3.10
		Soorten van de Vogelrichtlijn	Soorten van de Habitatrichtlijn, Bonn & Bern	Andere soorten
1	Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	X	X	X
2	Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	X	X	X
3	Opsomming van: volksgezondheid en openbare veiligheid	X	X	X
	veiligheid van luchtverkeer	X	Nee	X
	ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	X	X	X
	ter bescherming van Flora en Fauna	X	X	X
	voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	X	X	X
	dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	X	X
	ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	X
	schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud, algemeen belang	Nee	Nee	3.10 2a-g

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor Nationale soorten ('andere soorten') welke zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen geldt een vrijstelling. Dit betekent dat u geen ontheffing van de Wet natuurbescherming hoeft aan te vragen, maar u wel de zorgplicht moet nakomen. Voor Nationale soorten die niet zijn vrijgesteld, dient u een ontheffing beschermde soorten aan te vragen of te werken conform een gedragscode.

Voor soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Conventie van Bern en Conventie van Bonn geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Het bevoegd gezag zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Overgangsrecht

In het Besluit natuurbescherming is opgenomen dat de ontheffingen afgegeven onder het oude recht, gelden als ontheffingen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften, beperkingen en voorwaarden gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Op het tijdstip van inwerkingtreding van de Wnb zullen de onafgeronde ontheffing aanvragen, ingediend vóór inwerkingtreding, conform de nieuwe wet worden behandeld. Ontheffing aanvragen van voor de inwerkingtreding zullen worden afgehandeld door RVO. Aanvragen die later ingediend worden zullen afgehandeld worden door de provincies (of het Rijk). De gedragscodes worden verlengd tot het moment van in werking treden van de Wet natuurbescherming en de nieuwe gedragscodes definitief zijn goedgekeurd.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De nieuwe naam voor de ecologische hoofdstructuur (EHS), het natuurnetwerk Nederland (NNN). De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). In 2013 is het natuurbeleid gedecentraliseerd naar de provincies. In hetzelfde jaar hebben de twaalf provincies met de staatssecretaris van het ministerie van EZ definitieve afspraken gemaakt in het Natuurpact. In 2014 werd de term 'EHS' vervangen door 'NNN'.

Dit beleid blijkt noodzakelijk te zijn doordat de Nederlandse natuur steeds meer onder druk staat, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het natuurnetwerk Nederland (NNN).

Het NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Het NNN bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

Het NNN is een plan in uitvoering. De doelstelling van het Natuurpact is om 80.000 hectare nieuwe natuur in te richten vóór 2027.

Natura 2000-gebieden

In de Wnb zijn bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verwerkt. De Europese richtlijnen verplichten de lidstaten gebieden aan te wijzen met speciale beschermingszones (de Natura 2000-gebieden). Het doel hiervan is om de aangewezen habitattypes en habitats van soorten in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

De lidstaten moeten maatregelen treffen om de kwaliteit van deze habitats en habitats van soorten niet te laten verslechteren of te voorkomen dat er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het Ministerie van Economische Zaken dit.

Bestaand gebruik

Voor handelingen die op 31 maart 2010 bekend waren bij het gevoegd gezag en die sinds deze datum niet meer in betekenende mate zijn gewijzigd is het niet meer noodzakelijk om een vergunning aan te vragen. Deze datum kan van een later tijdstip zijn indien een Natura 2000-gebied na 31 maart 2010 is aangewezen als beschermd gebied. Zie ook artikel 2.9 lid 2.

Overgangsrecht

In de Wnb (artikel 9.4) is opgenomen dat de vergunningen afgegeven onder het oude recht, gelden als vergunningen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

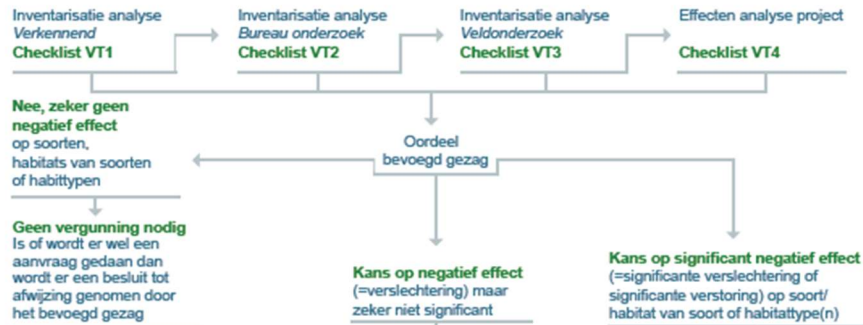
Beschermde Natuurmonumenten hebben vanaf inwerkingtreding van de Wnb niet langer een beschermde status. Daardoor zijn deze gebieden alleen nog ruimtelijk beschermd (Barro, bestemmingsplannen).

Stroomschema vergunningsprocedure

Het volgende schema toont de vergunningprocedure in het kader van de Natuurbeschermingswet. Deze is ook van kracht onder de huidige Wet natuurbescherming. Een Voortoets geeft aan of er wel of geen negatieve effecten zijn te verwachten. Zijn er geen negatieve effecten te verwachten, dan hoeft er geen vergunning beschermde gebieden aangevraagd te worden. Indien er kans is op negatieve effecten, kan een habitattoets een verdiepingsslag geven om aan te tonen hoe groot deze negatieve effecten zijn. Mocht er kans zijn op significant negatieve effecten, is het mogelijk om een ADC-toets uit te voeren. Wordt er voldaan aan de eisen, dan kan er een vergunning worden afgegeven met voorschriften en beperkingen.

VOORTOETS

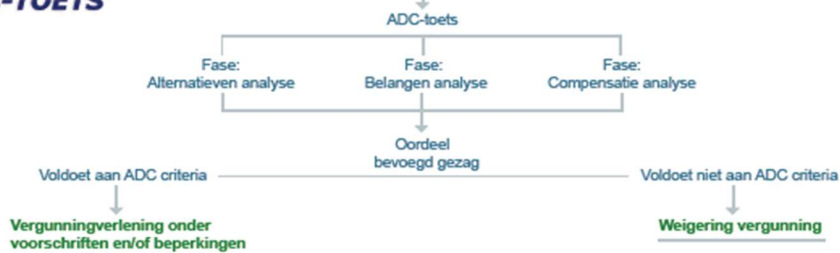
INVENTARISATIE VOORTOETS: De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets.
Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.

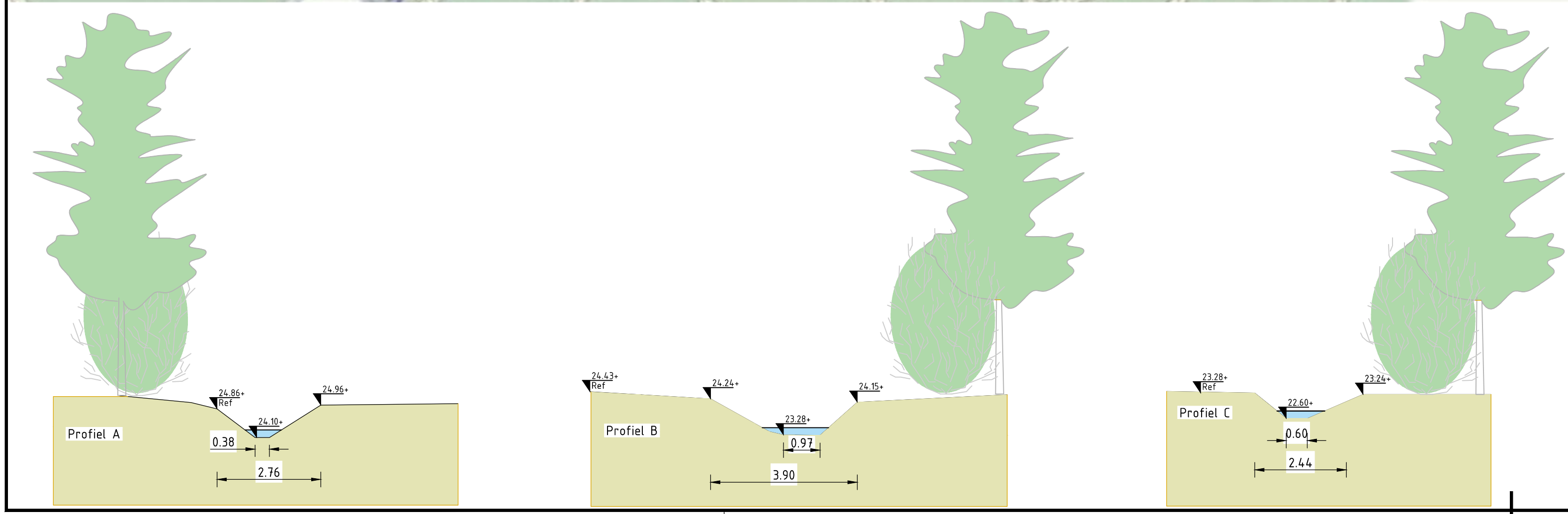
HABITATTOETS

ADC-TOETS

Bijlage 2: Projectvoornemen Hoogeindse beek

Verklaring:

- Obstakelvrije zone / onderhoudsroute
- Te dempen Hoogeindsebeek
- Te dempen watergangen
- Hermeanderen beek
- Moeraszone
- Vochtig hooiland
- Flora- en faunairijk grasland
- Nat Schraalland
- Poelen
- Nieuwe duikers
- Afdichten / verwijderen duikers
- Bestaande duikers

Situatietekening

0 25 50 75 100m

Dwarsprofielen

0 1 2 3 4m

Maten in meters tenzij anders vermeld
Materialen in millimeters
Hoogtematen in meters t.o.v. N.A.P.

Nr	Datum	Definitief	Wijziging	RV	Tek
DO	24-03-2020	Definitief			

Opdrachtgever: **Waterschap de Dommel**

Projectomschrijving: **Beekherstel Hoogeindse Beek**

Tekenaar: **R. Vriens**

Projectleider: **R. Vriens**

Status: **Definitief**

Tekeningnummer: **455688-S-1-0001**

Schaal: **1:2500 / 1:100 (profielen)**

Formaat: **A1**

Blad in bladen: **1 IN 1**

Wijz. nr.: **DO**

www.anteagroup.nl

anteagroup

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT
T. +31 6 51313613
E. erik.matla@anteagroup.com

www.anteagroup.nl